

เปิดรายงาน ผลการประเมินสถานการณ์ ด้านสิทธิมนุษยชนของไทย ปี ๒๕๖๑ (ตอนที่ ๒)

ว่าด้วยสิทธิเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิ นักปกป้องสิทธิฯ -
สถานการณ์ด้านสิทธิชุมชน จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการค้ามนุษย์

มุมมองสิทธิฉบับที่แล้วได้นำเสนอรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑ (ตอนที่ ๑) โดยนำเสนอเนื้อหาในส่วนแรกเกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สำหรับฉบับนี้จะนำเสนอการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของบุคคล ๕ กลุ่มและการประเมินสถานการณ์รายประเด็นข้อห่วงใย สรุปได้ดังนี้

๑. การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของบุคคล ๕ กลุ่ม

๑.๑ เด็ก

พัฒนาการด้านสิทธิเด็กในภาพรวมของปี ๒๕๖๑ พบว่า มีการตราและจัดทำร่างกฎหมาย อาทิ พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. ๒๕๖๑ และการพัฒนาประสิทธิภาพของกลไกที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองเด็ก อาทิ การจัดทำยุทธศาสตร์คุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ อย่างไรก็ตาม ยังพบสถานการณ์ที่เป็นข้อห่วงกังวล เช่น การเสียชีวิตของเด็กจากการจมน้ำและอุบัติเหตุทางถนนที่ยังมีสถิติค่อนข้างสูง ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรีเพิ่มสูงขึ้น โอกาสเสี่ยงของเด็กจากภัยออนไลน์ร้อยละ ๖๐ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก และส่วนใหญ่เป็นภัยในลักษณะการคุกคามผ่านพื้นที่ออนไลน์ (cyber bullying) การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็ก ซึ่งพบทั้งการค้าบริการทางเพศ สื่อบันเทิงออนไลน์ และการจัดให้เด็กแต่งงานก่อนวัยอันควร

๑.๒ ผู้สูงอายุ

ในปี ๒๕๖๑ รัฐบาลได้ประกาศแผนปฏิรูปประเทศ โดยแผนปฏิรูปประเทศด้านสังคมและเศรษฐกิจมีประเด็นสำคัญต่อสิทธิของผู้สูงอายุ อาทิ การปฏิรูปการออมและระบบสวัสดิการ เช่น การสร้างระบบเพื่อให้มีบำนาญหลังพ้นวัยเกษียณ การพัฒนาการออมภาคบังคับ เป็นต้น นอกจากนี้ ในประเด็นการปฏิรูปกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมซึ่งรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ได้ระบุถึงการมุ่งเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุในการทำงาน โดยมีกิจกรรมหลัก เช่น การขยายอายุเกษียณราชการจาก ๖๐ ปี เป็น ๖๓ ปี การแก้ไขกฎหมายแรงงาน ที่ให้ผู้สูงอายุสามารถรับงานเป็นชิ้นงานเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันตามศักยภาพและสภาพแวดล้อมโดยไม่ผูกพันกับการทำงานเต็มเวลา แผนปฏิรูปดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสำรวจประชากรสูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี ๒๕๖๐ ที่สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมเพียงพอ

มุมมอง

มุมมองสิทธิฉบับนี้ ขอนำเสนอรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของไทย ปี ๒๕๖๑ (ตอนที่ ๒) จัดทำโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยฉบับนี้ได้นำเสนอเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของบุคคล ๕ กลุ่ม ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และการประเมินสถานการณ์รายประเด็นข้อห่วงใย ๓ ประเด็น ได้แก่ สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการค้ามนุษย์

ต่อด้วยสาระในประเด็นบทบาทนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและข้อท้าทายที่ต้องเผชิญ จากเวทีกิจกรรมคู่ขนานว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Side Event on SDGs) จัดโดย สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเดนมาร์ก และอินโดนีเซีย และข่าวสารเนื่องในวันผู้สูงอายุแห่งชาติที่ยังพบข้อห่วงใยในประเด็นความรุนแรงและละเมิดสิทธิผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยมีสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้สูงอายุไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านเศรษฐกิจ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มุมมองสิทธิ

ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๒

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

ประธานกรรมการ : นายวิส ตังสมิตร

กรรมการ : นางวัชรสุดา จันทรศิษฐ์
นางประกายรัตน์ ตันธะวงษ์
นางอังคณา นีละไพจิตร
นางเตือนใจ ดีเทศน์
นายชาติชาย สุทธิกลม

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เลขาธิการ : นายไพพล จริตจิต

รองเลขาธิการ : นายบุญเกื้อ สมนึก
นางสาวรศกัญญา กอบศิริกาญจน์
นางสาวอัจฉรา ฉายากุล

“มุมมองสิทธิ” เป็นจดหมายข่าวของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดทำเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การนำข้อความหรือเรื่องราวบางส่วนหรือทั้งหมดไปเผยแพร่โปรดอ้างถึงแหล่งข้อมูล

ขอเชิญชวนผู้สนใจส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในจดหมายข่าว “มุมมองสิทธิ” ได้ตลอดทั้งปี ทั้งนี้เรื่องที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ ขอสงวนสิทธิ์ในการปรับปรุงข้อความเพื่อความเหมาะสม

บทความ/ข้อความ หรือความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏอยู่ในจดหมายข่าว **“มุมมองสิทธิ”** เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

ในการดำรงชีวิต โดยพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ ๖๕ พึ่งพารายได้จากบุตรและการทำงาน ผู้สูงอายุเพียงร้อยละ ๘ มีรายได้จากบำนาญบำนาญและเงินออม และมีผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ ๒๐ พึ่งพาเบี้ยยังชีพจากรัฐ

๑.๓ คนพิการ

ในปี ๒๕๖๑ รัฐบาลได้ขยายศูนย์บริการคนพิการกรุงเทพมหานครเพิ่มเติมเพื่อให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ และเครือข่ายคนพิการได้รับความสะดวก ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และลดภาระค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ โดยมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ สำหรับคนพิการ เช่น ด้านการศึกษา มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัด

การศึกษาสำหรับคนพิการ ด้านการจ้างงาน มีการเตรียมความพร้อมจัดตั้งกลไกการแนะแนวและพัฒนาศักยภาพคนพิการในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาอุปสรรคสำคัญ เช่น สังคม ชุมชน

เจ้าหน้าที่รัฐ หรือแม้แต่คนพิการและครอบครัวยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิของคนพิการ ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิ นอกจากนี้คนพิการส่วนใหญ่ยังได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา ส่งผลกระทบต่อ

โอกาสการมีงานทำ ขณะที่การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในปัจจุบันยังไม่ทั่วถึง

๑.๔ ผู้มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิ

ผู้มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิในประเทศไทย แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา (๒) กลุ่มผู้ไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ และ (๓) กลุ่มผู้แสวงหาที่พักพิง/ผู้ลี้ภัย

ในส่วนของ**แรงงานข้ามชาติ** ในปี ๒๕๖๑ รัฐบาลได้ดำเนินการจัดระเบียบแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายกว่า ๑.๓ ล้านคนเข้าสู่ระบบการทำงานที่ถูกต้องตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม มีรายงานว่าแรงงานข้ามชาติมีอุปสรรคบางประการในการจดทะเบียนบุตรที่เกิดในประเทศไทย

ที่ต้องใช้เอกสารบัตร

ประจำตัวและทะเบียน

บ้านของนายจ้าง แต่

นายจ้างไม่ยินยอม

ในส่วนของ**กลุ่มผู้ไร้รัฐ/**

ไร้สัญชาติ แม้ว่ารัฐมี

การปรับปรุงกฎหมายเพื่อ

เอื้อประโยชน์ในการขอสถานะหรือสัญชาติไทยของคนกลุ่มนี้

มากขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคในการปฏิบัติ ทำให้การดำเนินการ

เรื่องสถานะบุคคลยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ด้าน**กลุ่ม**

ผู้แสวงหาที่พักพิง/ผู้ลี้ภัย ด้วยพัฒนาการทางการเมือง

ที่ตึงเครียดในประเทศเมียนมาทำให้สามารถส่งผู้หนีภัยจาก

การสู้รบกลับประเทศเมียนมาได้จำนวนหนึ่ง ส่วนการ

ดำเนินการเกี่ยวกับผู้แสวงหาที่พักพิง

จากการตรวจเยี่ยมห้องกักหลาย

แห่ง พบว่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองบางรายเป็น

ผู้หนีภัยอันตรายเข้ามาในไทย ไม่สามารถ

เดินทางกลับประเทศต้นทางได้ ทำให้ต้อง

ถูกกักอย่างไม่มีกำหนด โดยต้องเผชิญกับ

สภาพความแออัดในห้องกักและข้อจำกัด

ในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล อย่างไรก็ตามรัฐมีความพยายาม

คุ้มครองสิทธิเด็กโดยไม่ควบบุคตัวเด็กไว้ในห้องกัก

๑.๕ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ในปี ๒๕๖๑รัฐมีการดำเนินการที่สำคัญคือ การบัญญัติกฎหมายซึ่งจะช่วยให้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้รับ

ความคุ้มครองมากขึ้น ๒ ฉบับ ได้แก่ (๑) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลวิธีกฎหมายพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยแก้ไขมาตรา ๑๖๑/๑ เพื่อป้องกันการฟ้องคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตหรือฟ้องกลั่นแกล้งเพื่อเอาเปรียบจำเลย และ (๒) ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ซึ่งยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม ร่างกฎหมายฉบับแรกยังไม่ผลบังคับใช้ในปี ๒๕๖๑ จึงต้องมีการติดตามผลในปี ๒๕๖๒ ต่อไป ส่วนร่างกฎหมายฉบับที่สองต้องมีการติดตามผลการพิจารณาว่าสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CPED) หรือไม่

๒. การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนใน ๓ ประเด็นที่อยู่ในความห่วงใย

๒.๑ สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในภาพรวม การดำเนินการของรัฐมีพัฒนาการที่สำคัญ ๒ ด้าน ด้านแรกเป็นการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (ครม.) และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เมื่อวันที่ ๑๓ และ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑ ตามลำดับ และการแต่งตั้ง

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนเพื่อดำเนินงานตามกรอบการปฏิรูปประเทศ โดยมีการกิจครอบคลุมกฎหมายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านที่สองเป็นการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การจัดการที่ดินทำกินให้ชุมชน และการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนในเขตป่าไม้ การบริหารจัดการทรัพยากรแร่ การรับรองสิทธิชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาหลัก เช่น การจำกัดและควบคุมการใช้สิทธิของชุมชนในการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิและคัดค้านโครงการต่าง ๆ การที่รัฐไม่มีมาตรการป้องกัน แก้ไข และเยียวยาผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่โครงการพัฒนา รวมถึงการใช้คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หลายฉบับที่มีผลกระทบต่อสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

๒.๒ สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

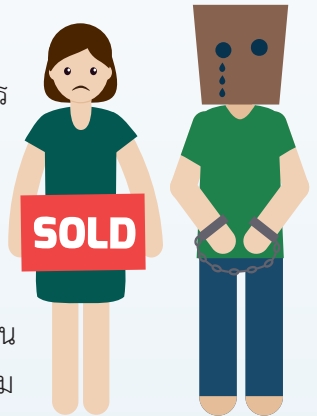
ในภาพรวมพบว่า มีพัฒนาการที่ดีขึ้นใน ๓ ด้าน คือ (๑) การลดลงของจำนวนเหตุการณ์ ผู้เสียชีวิต และผู้ได้รับบาดเจ็บจากความไม่สงบ (๒) ความคืบหน้าของการดำเนินกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข โดยได้พื้นที่ปลอดภัยนาร์่องจำนวน ๑ อำเภอ (อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส) ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการทำการกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลสาธารณะเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ร่วมกับภาครัฐ และการยกเลิกการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ เพิ่มเติม ๒ เขตพื้นที่ (อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และอำเภอสุไหงโกทิงก์ จังหวัดนราธิวาส) โดยนำพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาบังคับใช้แทน และ (๓) การมีมาตรการเชิงรุกในการแก้ไขปัญหาเดิม ๆ เช่น การฟื้นฟูระบบเฝ้าระวังโภชนาการหญิงตั้งครรภ์และเด็กประณวัย โครงการมหัศจรรย์ ๑,๐๐๐ วันแรกของชีวิต

อย่างไรก็ดี ยังพบปัญหาที่เป็นข้อห่วงใย เช่น กรณีร้องเรียนที่กล่าวอ้างว่ามีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายโดยมีเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวข้อง การเสียชีวิตและได้รับการเจ็บของเด็กและสตรีจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และการเข้าถึงความยุติธรรมและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ของสตรีในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

๒.๓ การค้ามนุษย์

ในภาพรวม มีพัฒนาการที่ดีในสองด้าน ด้านแรกเป็นการดำเนินการมาตรการในระดับปฏิบัติเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เช่น การสนธิกำลังเจ้าหน้าที่ในการเข้าตรวจค้นสถานบริการต่าง ๆ การลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์กับต่างประเทศ รวมทั้งการพิจารณาคดีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยไม่ชักช้า (คดีส่วนใหญ่ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน ๑ ปี) ด้านที่สองเป็นการออกกฎหมายนโยบาย และแผนปฏิบัติการสำหรับการแก้ไข ป้องกัน ติดตามและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างเป็นระบบ เช่น การบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีกรณีการค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ในอุตสาหกรรมประมง การขายบริการทางเพศ ขบวนการ รวมทั้งปรากฏว่ายังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปกระทำความผิดในคดีค้ามนุษย์ด้วย

อ่าน “รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑” ฉบับเต็มทางออนไลน์ได้ที่

บทบาทนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และข้อท้าทายที่ต้องเผชิญ

พรชัย น้อยบ้านโจ้ง
นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการ

วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๒ นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะผู้แทนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เข้าร่วมกิจกรรมคู่ขนานว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Side Event on SDGs) และร่วมการอภิปรายในหัวข้อ “การเสริมพลังให้แก่กลุ่มคนชายขอบและการทำให้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและความเสมอภาคเกิดขึ้นจริง : เข้าใจเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยสิทธิมนุษยชน” (Empowering the most marginalized and Ensuring Inclusiveness and Equality : Realizing the SDGs through Human Rights) ร่วมกับผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ผู้แทนองค์การภาคประชาสังคมที่ทำงานในประเด็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม นายกเทศมนตรีเมือง Banjarmasin จากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และผู้แทนสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก เขตพระนคร กรุงเทพฯ

โดยได้อภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (Human Rights Defenders) ในประเทศไทย การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อท้าทายที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญ และสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ ๑๖.๑๐ ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (สร้างความมั่นใจว่าประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและได้รับการคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ)

๑. บทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน คือ บุคคลที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อแสดงออกซึ่งสิทธิมนุษยชนไม่ว่าในนามของตนเองหรือร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิพลเมืองสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการดำเนินการที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิมนุษยชนของกลุ่มที่เปราะบาง

๒. การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (Declaration on Human Rights Defenders) ที่ประเทศไทยได้ร่วมให้การรับรองด้วย ข้อ ๑๒ วรรคสองได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อประกันให้มีการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากความรุนแรง การถูกข่มขู่ การตอบโต้ การเลือกปฏิบัติทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย การกีดกันหรือการปฏิบัติโดยพลการอื่นใดที่เป็นผลจากการที่บุคคลนั้นได้ใช้สิทธิอย่างชอบธรรม ดังนั้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความแน่วแนของรัฐบาลไทยในการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองการทำหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติจึงควรร่วมมือกันในการแสวงหามาตรการช่วยเหลือนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๓. ข้อท้าทายที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญ

ในช่วงระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับคำร้อง จำนวน ๖ คำร้องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยทั้งหมดทุกกรณีภายหลังการตรวจสอบแล้วพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นการคุกคามและทำให้หวาดกลัว แต่ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจน

ตามรายงานผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๑๓๒/๒๕๖๑ เรื่อง สิทธิพลเมืองเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน กรณีกล่าวอ้างว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐคุกคาม ทำให้ได้รับความหวาดกลัวและเกรงว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อสังเกตว่า ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนยังไม่เข้าใจการทำหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในการทำหน้าที่ปกป้องสิทธิชุมชนและประโยชน์สาธารณะจึงมักใช้ช่องทางตามกฎหมายฟ้องร้องดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญา หรือที่เรียกว่า

“การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ” (Strategic Lawsuits Against Public Participation – SLAPP) มากขึ้น โดยมุ่งหวังว่าการฟ้องร้องดำเนินคดีจะทำให้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนยุติการเคลื่อนไหวคัดค้านหรือการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตเพื่อวิจารณ์นโยบายบางประการของรัฐและธุรกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งการฟ้องร้องดำเนินคดีส่งผลกระทบอย่างมากต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและครอบครัวซึ่งส่วนมากมีฐานะยากจน เช่น การต้องหาหลักทรัพย์ประกันเพื่อใช้สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว หรือค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความ ทำให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งถูกฟ้องหลายคดีได้รับผลกระทบต่อสภาพจิตใจ ความรู้สึกหวาดกลัวและความยากลำบากในการใช้ชีวิตในด้านอื่น ในการนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อเสนอแนะให้

(๑) คณะรัฐมนตรีควรกำชับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความรอบคอบและความระมัดระวังในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกของประชาชนต่อการกำหนดนโยบายหรือแผนงานของรัฐที่กระทบต่อประชาชน และควรตรวจสอบให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องก่อนที่จะมีการแจ้งความฟ้องร้องดำเนินคดีแก่นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

(๒) รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรม ควรเร่งหามาตรการแก้ไขปัญหการใช้กระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อตอบโต้การทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน หรือที่เรียกว่า **“การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ”** (SLAPP)

(๓) คณะรัฐมนตรีร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม และรัฐสภา ควรเร่งดำเนินการเพื่อให้มีกฎหมายที่มีเนื้อหาในการป้องกันปัญหาการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือเพื่อกลั่นแกล้ง เพื่อป้องกันการดำเนินคดีทางยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะของประชาชน

๔. สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ ๑๖.๑๐ ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อสร้างความมั่นใจว่าประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและได้รับการคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศถือเป็นส่วนที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รัฐบาลและรัฐสภามีส่วนร่วมที่สำคัญในการดำเนินการในส่วนนี้ โดยในส่วนของรัฐบาลและรัฐสภานั้น เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ ที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จำนวน ๕ มาตรา ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเสนอ โดยที่ประชุมลงมติเห็นชอบร่างฯ ในวาระสองและสามด้วยคะแนน ๑๔๙ ต่อ ๐ งดออกเสียง ๓ เสียง เพื่อป้องกันการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นที่ยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ซึ่งเป็นการปิดกั้นเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ทั้งของภาครัฐและเอกชน ความว่า

“มาตรา ๑๖๑/๑ ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงกรณีที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย”

นอกจากนี้ ในส่วนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอยู่ระหว่างจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยจะเป็นการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและสถานการณ์ที่เกี่ยวกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินงานหรือมีรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนมีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนและการคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

กสม. ประกายรัตน์หาหารือในประเด็นเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กับคณะผู้แทนจากรัฐบาลปากีสถาน

วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๒ นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะประธานคณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ร่วมหารือเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กับคณะผู้แทนจากรัฐบาลปากีสถาน นำโดย Mr. Malik Kamran Azam Khan Rajar เลขาธิการร่วม กระทรวงสิทธิมนุษยชน ประเทศปากีสถาน ณ ห้องประชุม UNDP's PacificMeeting toom ชั้น ๔ อาคารสหประชาชาติกรุงเทพฯ

สำนักงาน กสม. ลงนามบันทึกความร่วมมือส่งเสริมสิทธิมนุษยชนกับคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาฯ

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๒ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือบันทึกความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กับคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง การส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชน ในการนี้ นายโสพล จริงจิตร เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามในนามสำนักงานฯ และรองศาสตราจารย์ ดร. พสุ เดชะรินทร์ คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาฯ เป็นผู้ลงนามในนามคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาฯ โดยมีนายบุญเกื้อ สมนึก รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมลงนามเป็นพยาน ณ ห้องเสนา ชั้น ๖ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กสม. เตือนใจลงพื้นที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลจังหวัดพังงา

วันที่ ๒๖ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและคณะ ลงพื้นที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคล ปัญหาการไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ปัญหาด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษาและคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน โดยได้รับความร่วมมือจากอำเภอกระบุรีและสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ในการรวบรวมข้อมูลบุคคล และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาลูกหลานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป ณ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา

กสม. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังและให้ข้อเสนอแนะ ต่อร่างเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับครู และคณาจารย์

วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายโสพล จริงจิตร เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมประชุมใน “การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับครู และคณาจารย์” เพื่อรับฟังและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับครู และคณาจารย์ กลุ่มช่วงชั้นปฐมวัย (อนุบาล) กลุ่มช่วงชั้นประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย กลุ่มช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ ณ ห้องเสนา ชั้น ๖ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๓ เมษายน วันผู้สูงอายุแห่งชาติ – เผยผู้สูงวัยยังถูกละเมิด เหตุต้องพึ่งพาลูกหลาน แนะนำเสริมสร้างอาชีพให้พึ่งตนเองได้

เมษายน ๒๕๖๒ นางภรณ์ ภูประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เปิดเผยว่า ตามที่รัฐบาลประกาศให้วันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปี เป็น “วันผู้สูงอายุแห่งชาติ” ภายใต้ธีม “ก้ม กราบ กอด : สังคมผู้สูงอายุไร้ความรุนแรง” แต่กลับพบว่าสถานการณ์ความรุนแรงและละเมิดสิทธิผู้สูงอายุมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกละเมิดสิทธิมากที่สุดคือผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว ไม่มีครอบครัว ต้องการพึ่งพาผู้อื่น และช่วยเหลือตัวเองได้ไม่เต็มที่

รศ.ดร.จิราพร เกศพิชญพัฒนา อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า จากการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับความรุนแรงและการละเมิดสิทธิต่อผู้สูงอายุในบริบทของสังคมไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๙ พบว่า ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิต่อผู้สูงอายุที่พบมากที่สุดยังคงเป็นเรื่องการกระทำรุนแรงทางด้านจิตใจ รองลงมาคือ การทอดทิ้งละเลย ตามด้วยการเอาประโยชน์ด้านทรัพย์สินเงินทอง หลอกลวง ในส่วน

การถูกกระทำรุนแรงทางจิตใจ มีสาเหตุมาจากการปัญหาสัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุและบุตรหลาน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกตนเองด้อยค่า เป็นภาระกับลูกหลาน โดย รศ.ดร.สมพร รุ่งเรืองกลกิจ คณะพยาบาลศาสตร์ ม.ขอนแก่น ให้ข้อเสนอแนะว่า การแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมในด้านสวัสดิการและการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เช่น ส่งเสริมให้สามารถทำงานมีรายได้เป็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะหนึ่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑) ที่ระบุให้มีการปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงาน รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับประกันสังคม

และกองทุนการออมต่าง ๆ

ให้รองรับและคุ้มครอง

การทำงานของผู้สูงอายุ

เพื่อให้ผู้สูงอายุ

สามารถพึ่งพา

ตนเองได้

กรุณาส่ง

รัฐสิทธิ รักสิทธิ ไม่ละเมิดสิทธิ

ชำระค่าบริการเป็นเงินเชื่อ
ใบอนุญาตเลขที่ ๙/๒๕๕๒
ปณ.ศ.นรยราชการเฉลิมพระเกียรติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น ๖-๗ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ อ่านมุมมองสิทธิฉบับออนไลน์

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หากต้องการข้อมูล ข้อเสนอแนะและบอกรับมุมมองสิทธิ ฟรี! ติดต่อ :

สำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง

เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๓๒, ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๒๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๓๕

ขอความกรุณาตอบแบบประเมินออนไลน์